

БАНКІВСЬКА

СПРАВА

Науково-практичне видання.
Виходить 2 рази на рік
Видається із січня 1995 року

№ 1 (153) — 2021

ЗМІСТ

ПРОБЛЕМИ МАКРОЕКОНОМІКИ

Олександр Дзюблюк. Зростання ролі грошово-кредитної політики у регулюванні економічних процесів в умовах пандемічної кризи 3

Руслан Моторин, Тетяна Моторина, Катерина Приходько. Вплив пандемії на банківську діяльність в Україні 27

АНАЛІЗУЮТЬ НАУКОВЦІ

Олена Непочатенко, Сергій Колотуха, Катерина Мельник. Стратегія розвитку банківського кредитування аграрних підприємств 37

Петро Юхименко. Капіталізація природно-ресурсного потенціалу сільських територій в умовах децентралізації 50

Леонід Сук, Петро Сук. Грошовий оборот та його облік 70

Олена Прокопчук, Сергій Колотуха. Видова сукупність страхових продуктів на агростраховому ринку України 85

БАНКІВСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ

Олег Колодізєв, Інна Плєскул. Аналіз підходів до оцінювання ризиків фінансового моніторингу клієнтів банків 103

Андрій Камінський. Цілісний аналіз ефективності кредитного ризик-менеджменту банку в сегменті споживчого кредитування 112

Contents 127

Індекс журналу в каталозі передплатних видань України 74060.

Постановою президії ВАК України від 30 березня 2011 р. № 1-05/3 журнал “Банківська справа” внесено до Переліку № 1 наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Головний редактор — В.Д. БАЗИЛЕВИЧ

Редакційна рада: А.С. ГАЛЬЧИНСЬКИЙ, В.М. ГЕЄЦЬ, В.О. ЛИТВИЦЬКИЙ, А.М. МОРОЗ, А.І. СТЕПАНЕНКО.

Редакційна колегія: В.Д. БАЗИЛЕВИЧ, В.А. ГЛАДКИЙ — заступник головного редактора, В.П. РОЗУМНИЙ — відповідальний секретар, О.В. ВАСЮРЕНКО (м. Харків), Н.І. ГРАЖЕВСЬКА (м. Київ), М. ДРАЖАНОВА (м. Брно, Чехія), М. ЖИВІТІРЕ (м. Рига, Латвія), Г.В. ЗАДОРЖНИЙ (м. Харків), В.В. ІВАНОВ (м. Санкт-Петербург, РФ), В.І. КАРАСЬОВ (м. Київ), Т.Т. КОВАЛЬЧУК (м. Київ), Л.Л. ЛАЗЕБНИК (м. Київ), І.О. ЛЮТИЙ (м. Київ), І.І. МАЗУР (м. Київ), С.В. МІЩЕНКО (м. Київ), С.В. НАУМЕНКОВА (м. Київ), В. НОЙМАНН (м. Берлін, Німеччина), С.М. ПАНЧИШИН (м. Львів), С.О. РИБАК (м. Київ), Т.С. СМОВЖЕНКО (м. Львів), А. ТАУБАЄВ (м. Караганди, Казахстан).

Над журналом працювали: Ю.М. Слуцька, Л.В. Кирпич, О.С. Кузуб, І.А. Олійник, С.А. Михайлова.

Видання зареєстровано в Державній реєстраційній службі України.
Свідоцтво КВ № 19030-7910ПР від 05.07.2012.

Усі права застережено. Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції. Редакція не обов'язково поділяє думку автора. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та іншої інформації несуть автори публікацій. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець.

Адреса редакції: 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28.

Тел.: (044) 272-42-91; факс: (044) 234-23-36.

E-mail: slutska@society.kiev.ua <http://www.banking.com.ua>

Засновник — Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Видавець — Видавництво “Знання”, 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3596 від 05.10.2009 р.

Журнал розповсюджується тільки за передплатою.

Авторський примірник можна придбати в книгарні “Абзац”, тел.: (044) 581-15-68, попередньо його замовивши.

Матеріали журналу рекомендовано до друку рішенням вченої ради економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 15 від 1 червня 2021 р.)

Підписано до друку 20.07.2021. Формат 70×100 1/16. Папір офс. №1.

Друк офс. Гарнітура шкільна.

Ум. друк. арк. 10,4. Обл.-вид. арк. 11,4. Наклад 300 примірників. Зам. №

© “Банківська справа”, 2021

УДК 336.71:005.334

**Олег
Колодізєв,**

завідувач кафедри банківської справи і фінансових послуг Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, доктор економічних наук, професор

**Інна
Плескун,**

викладач кафедри банківської справи і фінансових послуг Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ КЛІЄНТІВ БАНКІВ

Розкрито значення оцінювання ризиків ділових відносин з клієнтами для банку, узагальнено характеристику наявних підходів до оцінювання ризиків фінансового моніторингу клієнтів банку, запропоновано застережні заходи фінансового моніторингу щодо клієнтів з середнім та високим рівнями ризику. Інформаційну базу дослідження становили нормативно-правові акти НБУ, Державної служби фінансового моніторингу, результати наукових досліджень провідних учених.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, клієнти, банк, оцінка ризику, рівень ризику.

Характерною рисою сучасної економіки став значний обсяг сумнівних операцій, які Національний банк України у своїх постановах та рекомендаціях визначає як операції клієнтів банку, метою яких є надання правомірної форми грошовим коштам, отриманим у результаті здійснення незаконної діяльності. Отже, банки повинні оцінювати ризик своїх клієнтів, метою цих процедур є отримання якісної інформації про рівень ризику клієнтів, на підставі якої банк ухвалює рішення про встановлення/відмову ділових відносин з клієнтом.

Положення про здійснення банками фінансового моніторингу від 19.05.2020¹ містить такі визначення: “низький ризик ділових відносин”, “середній ризик ділових відносин”, “високий ризик ділових відносин”, які є результатом оцінювання банком ризику ділових відносин з клієнтом, що базується на результатах аналізу сукупності критеріїв, передбачених законодавством України та внутрішніми документами банку з питань протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення (далі ВК/ФТ).

Дослідженням проблемних аспектів ризиків фінансового моніторингу присвячено наукові публікації таких зарубіжних і вітчизняних вчених, як Н. Внукова, О. Колодізев, В. Пономаренко, О. Лебідь, О. Вейц, О. Глуценко, В. Коваленко, О. Смагло².

В. Пономаренко, О. Лебідь, О. Вейц у своїй статті³ оцінили систему запобігання та протидії легалізації сумнівних доходів клієнтів банку. В. Коваленко запропонувала використання системи скорингу на основі індикаторів ризику для оцінювання репутації та відповідності операцій клієнта його фінансовому стану, суті та напрямам діяльності⁴. Значний внесок у розвиток системи оцінювання та управління ризиками ВК/ФТРЗ здійснили О. Глуценко та І. Семенген⁵. Колектив авторів⁶ деталізував зони особливої уваги банківського ризик-менеджменту, визначив фінансові операції, для яких рекомендовано застосовувати високу, підвищену та традиційну обачність в ідентифікації та верифікації операцій. І. Плєскун визначила змінність ефек-

¹ Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу: постановою Правління НБУ від 19.05.2020 № 65 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20>.

² Vnukova N. Determining the level of bank connectivity for combating money laundering, terrorist financing and proliferation of weapons of mass destruction / N. Vnukova, S. Kavun, O. Kolodiziev, S. Achkasova, D. Hontar // *Banks and Bank Systems*. — 2019. — Vol. 14, № 4. — P. 42–54. — URL: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14\(4\).2019.05](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14(4).2019.05); Ponomarenko V. Risk-oriented approach in the primary financial monitoring by banks / V. Ponomarenko, S. Kyrykach, I. Pleskun, O. Lozynska // *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. — 2020. — № 3 (34). — С. 42–52; Глуценко О.О. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід: монографія / О.О. Глуценко, І.Б. Семенген; за заг. ред. Р.А. Слав'юка. — Київ: УВС НБУ, 2014. — 386 с.; Пономаренко В.С. Оцінювання системи запобігання та протидії легалізації сумнівних доходів клієнтів банку / В.С. Пономаренко, О.М. Колодізев, О.В. Лебідь, О.І. Вейц // *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. — 2018. — № 26. — Т. 3. — С. 17–28; Коваленко В.В. Дослідження процесу організації фінансового моніторингу в банках / В.В. Коваленко // *Актуальні проблеми економіки регіону*. — 2017. — Вип. 13. — Т. 1. — С. 8–17; Коваленко В.В. Скорингова система оцінки ризику клієнта щодо використання ним банку для легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / В.В. Коваленко // *Приазовський економічний вісник*. — 2019. — Вип. 3 (14). — С. 387–391; Смагло О.В. Оцінка ризику легалізації злочинних доходів суб'єктів первинного фінансового моніторингу / О.В. Смагло // *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. — Серія: Екон. науки. — 2015. — № 4 (74). — С. 201–212.

³ Пономаренко В.С. Оцінювання системи запобігання та протидії легалізації сумнівних доходів клієнтів банку / В.С. Пономаренко, О.М. Колодізев, О.В. Лебідь, О.І. Вейц // *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. — 2018. — № 26. — Т. 3. — С. 17–28.

⁴ Коваленко В.В. Дослідження процесу організації фінансового моніторингу в банках / В.В. Коваленко // *Актуальні проблеми економіки регіону*. — 2017. — Вип. 13. — Т. 1. — С. 8–17.

⁵ Глуценко О.О. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід: монографія / О.О. Глуценко, І.Б. Семенген; за заг. ред. Р.А. Слав'юка. — Київ: УВС НБУ, 2014. — 386 с.

⁶ Ponomarenko V. Risk-oriented approach in the primary financial monitoring by banks / V. Ponomarenko, S. Kyrykach, I. Pleskun, O. Lozynska // *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. — 2020. — № 3 (34). — С. 42–52.

тивності ризик-контролю клієнтів банку залежно від зміни видів порушень банків у сфері фінансового моніторингу, що на відміну від наявних враховує обґрунтування розподілу банків згідно з рівнями ризику (низький, середній, високий) з визначення їх кількісного значення⁷.

З урахуванням викладеного вище метою статті є узагальнення підходів до оцінювання ризиків фінансового моніторингу клієнтів банків.

Для банку оцінювання ризиків клієнта на наявність у його діяльності ознак здійснення сумнівних операцій є значущим моментом для управління ризиком використання послуг банків для ВК/ФТ. Оцінювання рівня ризику базується на відповідних критеріях і здійснюється шляхом їх розрахунку на основі інформації, наданої клієнтами під час ідентифікації; його метою є визначення рівнів ризиків і моментів співпраці клієнтів, що є найбільш підозрілими стосовно діяльності з ВК/ФТ.

На думку О. Глуценко та І. Семеген⁸, визначення потенційного ризику відмивання клієнтом кримінальних доходів є найважливішою частиною. Кожна установа на основі своїх внутрішніх критеріїв повинна провести оцінювання, що визначить, який рівень ризику притаманний певному клієнту та які фактори про це свідчать. Дослідники вважають, що оцінювання рівня ризику клієнта має проводитися на етапі його ідентифікації.

Так, під час проведення ідентифікації, працівник банку зобов'язаний встановити мету ділових відносин з клієнтом, перевірити інформацію про наявність клієнта у переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності, з'ясувати всі дані щодо адреси місця проживання або місця перебування клієнта (тимчасового перебування) в Україні, визначити зміст діяльності клієнта, оцінити його фінансовий стан, виявити факт належності клієнта до національних або іноземних публічних діячів (належить до апарату міністрів, судових органів високого рівня, послів, високопоставлених військових чинів, керівників держпідприємств тощо), сформулювати анкету та визначити рівень ризику клієнта. Після прийняття клієнта на обслуговування для банку відкривається нове джерело даних для оцінювання ризиків клієнта — фінансові операції, які проводить клієнт.

Банк зобов'язаний самостійно здійснювати класифікацію своїх клієнтів з урахуванням критеріїв ризиків⁹, визначених Мінфіном та НБУ, і вживати застережних заходів щодо клієнтів, діяльність яких свідчить про підвищений ризик проведення ними таких фінансових операцій. Загалом, розгляд чинних методик оцінювання ризику ВК/ФТ дозволяє зробити висновок, що, зазвичай, виділяють три його складові: 1) ризик країни; 2) ризик клієнта; 3) ризик послуги.

⁷ Плескун І.В. Аналіз змінності ефективності ризик-контролю клієнтів банку в системі фінансового моніторингу / І.В. Плескун // Економічний простір. — 2020. — № 157. — С. 78—84.

⁸ Глуценко О.О. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід: монографія / О.О. Глуценко, І.Б. Семеген; за заг. ред. Р.А. Слав'юка. — Київ: УВС НБУ, 2014. — 386 с.

⁹ Про затвердження Критеріїв ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення: наказ Міністерства фінансів України від 08.07.2016 № 584 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1047-16>.

Зазначені типи ризику у своїй сукупності й формують ризик використання послуг банків для ВК/ФТ. Якщо клієнт підпадає хоча б під один із критеріїв ризику, то рівень ризику такого клієнта вже не може бути визначений як “низький”. Середній рівень ризику встановлюється, якщо клієнт підпадає під 1—2 критерії ризику, незалежно від того, до якої групи критеріїв належить присвоєний критерій. Високий рівень ризику (та неприйнятно високий) встановлюється, якщо клієнт підпадає під 3 і більше критеріїв ризику, незалежно від того, до якої групи критеріїв належить присвоєний критерій.

Дослідники застосовують різні підходи до оцінювання ризиків клієнтів. Розглянемо їх детальніше.

Досить інформативним є підхід В. Коваленко¹⁰, вона пропонує використовувати систему скорингу на основі індикаторів ризику для оцінювання репутації та відповідності операцій клієнта його фінансовому стану, суті та напрямкам його діяльності.

Заслужовує на увагу підхід А. Бугаєнко¹¹, яка зауважує, що методика оцінювання ризику клієнтів за допомогою автоматизованого скоринг-процесу передбачає три етапи: групування клієнтів за певними ознаками; перевірка кожного клієнта групи на відповідність певному індикатору; визначення клієнтів, які здійснюють підозрілі операції.

У табл. 1 узагальнено різні підходи науковців до оцінювання ризиків клієнтів.

Таблиця 1. Підходи до оцінювання ризиків клієнтів банку

Автори*	Підхід до оцінювання ризику клієнтів банку та його сутність
А. Бугаєнко	<i>Методика оцінювання ризику клієнтів за допомогою автоматизованого скоринг-процесу.</i> Скоринг-процес можна поділити на три етапи: 1) групування клієнтів банку за певними ознаками (наприклад, юридичні та фізичні особи); 2) перевірка кожного клієнта групи на відповідність певному індикатору; 3) визначення клієнтів, які здійснюють підозрілі операції
С. Дмитров, С. Діденко, Т. Медвідь	<i>Алгоритм проведення оцінки ризику клієнта.</i> Проводиться у 6 етапів: 1) встановлення відносин з клієнтом, визначення наявності критеріїв ризику (ризик за типом клієнта та ризик географічний); 2) заповнення першої частини матриці ризиків; 3) визначення рівня ризику клієнта під час встановлення відносин; 4) визначення рівня ризику

¹⁰ Коваленко В.В. Скорингова система оцінки ризику клієнта щодо використання ним банку для легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / В.В. Коваленко // Приазовський економічний вісник. — 2019. — Вип. 3 (14). — С. 387—391.

¹¹ Бугаєнко А.В. Використання скоринг-процесу з метою проведення щоквартального аналізу фінансових операцій клієнтів банку / А.В. Бугаєнко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. — 2010. — Т. 30. — С. 63—68.

Закінчення табл. 1

Автори*	Підхід до оцінювання ризику клієнтів банку та його сутність
	за складовою ризик-послуги під час щоквартального аналізу та моніторингу; 5) визначення рівня ризику клієнта за складовою ризик-послуги; 6) визначення загального рівня ризику клієнту з урахуванням ризику послуги
В. Коваленко	<i>Скорингова система оцінки ризику клієнта.</i> Запропоновано використовувати систему скорингу на основі індикаторів ризику для оцінювання репутації та відповідності операцій клієнта його фінансовому стану, суті та напрямам діяльності
О. Смагло	<i>Підхід до оцінювання ризиків легалізації незаконних доходів.</i> Базується на оцінці комплексного ризику конкретної фінансової операції з урахуванням таких критеріїв: ризик клієнта; ризик контрагента (країни контрагента); ризик суб'єкта первинного фінансового моніторингу; ризик фінансової операції
М. Худокормова	<i>Методологія оцінювання ризику клієнта.</i> Методологію з використанням коефіцієнта значущості компонент ризику клієнта, а саме: коефіцієнтів значущості ризику послуги, ризику за типом клієнта та географічного ризику

* Докладніше джерело див. у списку використаних джерел.

Таблиця 1 демонструє різноманітність підходів науковців до оцінювання ризиків клієнтів банку.

О. Черевко¹² запропонував методіку оцінювання рівня ризику легалізації клієнта через здійснення кредитних операцій, яка передбачає п'ять етапів: 1) установлення ділових стосунків з позичальником; 2) отримання вхідних даних з інформаційних джерел банку; 3) узагальнення вхідної інформації; 4) формування показників для оцінки ризику легалізації; 5) визначення ризику легалізації через здійснення кредитних операцій.

На нашу думку, досить важливим є, коли саме клієнт звертається до банку, бо тоді він стає об'єктом оцінювання ризику ВК/ФТ за такими складовими: ризик країни та ризик клієнта, адже оскільки він ще не здійснив жодної операції, ще немає реального ризику послуги. Під час перевірки документів клієнтів (процедур ідентифікації та верифікації) працівники банку повинні враховувати те, що результатом ідентифікації має бути: чітке встановлення особи клієнта (представника клієнта); упевненість у тому, що ідентифікаційні дані належать клієнту (представникові клієнта); переко-

¹² Черевко О.В. Оцінка ризиків легалізації через здійснення кредитних операцій [Ел. ресурс] // О.В. Черевко // Ефективна економіка. — 2013. — № 10. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3306>.

нання в тому, що клієнт (представник клієнта) не є самозванцем, а насправді особа, якою він назвався.

Методичні рекомендації Держфінмоніторингу¹³ наводять деякі “аномалії”, що свідчать про фіктивність діяльності компанії або спробу приховати справжню особу клієнта, а саме: місцеперебування не відповідає фінансовому профілю клієнта; місцеперебування не відповідає діловому профілю компанії; фізична адреса не відповідає розміру та характеру компанії; адреса є поштовою скринькою. Адреси, які виявляються аномальними, передбачають посилення заходів належної обачності та уважнішого вивчення клієнта.

Так, дослідниця В. Коваленко запропонувала додаткові інструменти для підвищення ефективності роботи служби фінансового моніторингу, які вона розділила на два етапи: до прийняття клієнта на обслуговування та після прийняття на обслуговування; вони пов’язані з перевіркою адрес масової реєстрації клієнтів та аналізом прозорості їхнього бізнесу. На нашу думку, окрім перевірки адрес масової реєстрації клієнтів та аналізу прозорості бізнесу клієнтів службі фінансового моніторингу банку слід звертати підвищену увагу на ділову репутацію, період діяльності та невідповідність прибутку оборотам діяльності клієнтів.

Кожен банк самостійно на основі своїх внутрішніх критеріїв здійснює оцінювання, що визначає, який рівень ризику притаманний тому чи іншому клієнту та які фактори свідчать про це. У подальшому на постійній основі здійснюється моніторинг ризику клієнтів з метою оцінювання/переоцінювання рівня ризику клієнтів.

На нашу думку, упровадження відповідних застережних заходів дає банку можливість мінімізувати ризику ВК/ФТ з тими клієнтами, яких характеризує підвищений ризик. У табл. 2 наведено перелік застережних заходів щодо клієнтів із середнім і високим рівнями ризиків.

Як видно з табл. 2, банк повинен приділяти посилену увагу клієнтам, яких характеризує підвищений ризик; враховуючи те, що кожна банківська установа має свої масштаби діяльності та регіональні особливості, власну специфіку стосунків з клієнтами, перелік додаткових заходів визначається та доповнюється кожним банком самостійно з урахуванням специфіки його діяльності.

Висновки. Кожен банк з урахуванням власної специфіки, масштабів діяльності та клієнтської бази визначає критерії оцінювання потенційних ризиків клієнтів та повинен вживати відповідні заходи з ідентифікації, оцінювання та мінімізації ризиків, пов’язаних з клієнтами, для запобігання використанню або залученню банку в операції, що пов’язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення.

¹³ Рекомендації для суб’єктів підприємницької діяльності, які надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна щодо порядку звітування про підозрілі фінансові операції на підставі ризик-орієнтованого підходу [Ел. ресурс]. — Режим доступу: https://fii.gov.ua/assets/userfiles/320/Методологія/Для_ринку_нерухомості/Метод_2_5.pdf.

Таблиця 2. Перелік застережних заходів щодо клієнтів із середнім та високим рівнями ризиків

Перелік застережних заходів	
Щодо клієнтів із середнім рівнем ризику	Щодо клієнтів з високим рівнем ризику
<p>1. Моніторинг за фінансовими операціями клієнта.</p> <p>2. Збирання зі ЗМІ додаткової інформації про зміст діяльності та фінансовий стан клієнта.</p> <p>3. Уточнення інформації про клієнта та інших учасників фінансової операції шляхом перевірки отриманої від клієнта інформації під час ідентифікації/верифікації та отримання додаткової інформації від клієнта або з інших публічних джерел.</p> <p>4. Уточнення інформації щодо джерел походження коштів, пов'язаних з фінансовими операціями; з'ясування відомостей про походження таких активів, яке дає чітке уявлення про походження та підстави розпорядження такими активами.</p> <p>5. Розшифрування доходів клієнтів у розрізі КВЕД, щоб розуміти джерела доходів клієнтів, специфіку їхньої діяльності та частку кожного напрямку (якщо у клієнта багато різних КВЕД).</p> <p>6. Інформування Держфінмоніторингу про фінансові операції клієнтів</p>	<p>1. Заходи, спрямовані на з'ясування джерел походження коштів клієнтів.</p> <p>2. Ретельне вивчення підстав незвичайно великих фінансових операцій клієнтів.</p> <p>3. Ретельне вивчення незвичайних схем фінансових операцій.</p> <p>4. Запровадження на постійній основі скорингових процедур виявлення та переоцінки ризиків ВК/ФТ.</p> <p>5. Постійний посилений моніторинг ділових відносин з клієнтом.</p> <p>6. Відмова від встановлення або продовження ділових відносин з клієнтом.</p> <p>7. Обов'язкове інформування Держфінмоніторингу про фінансові операції клієнтів, яким банк встановив високий рівень ризику</p> <p>Щодо клієнтів, внесених до санкційних списків (РНБОУ, FATF, ООН, FinCEN, OFAC, EU та ін.)</p> <p>Обов'язкове інформування Держфінмоніторингу:</p> <p>1) про підозри щодо таких клієнтів та їхні активи;</p> <p>2) про спроби здійснити фінансові операції протягом дії санкцій таких клієнтів</p>

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу: постанова Правління НБУ від 19.05.2020 № 65 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20>.
2. Про затвердження Критеріїв ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення : наказ Міністерства фінансів України від 08.07.2016 № 584 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1047-16>.
3. *Vnukova N.* Determining the level of bank connectivity for combating money laundering, terrorist financing and proliferation of weapons of mass destruction / N. Vnukova, S. Kavun, O. Kolodiziev, S. Achkasova, D. Hontar // Banks and Bank Systems. — 2019. — Vol. 14, № 4. — P. 42—54. — URL: [http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14\(4\).2019.05](http://dx.doi.org/10.21511/bbs.14(4).2019.05).
4. *Ponomarenko V.* Risk-oriented approach in the primary financial monitoring by banks / V. Ponomarenko, S. Kyrkach, I. Pleskun, O. Lozynska // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. — 2020. — № 3 (34). — С. 42—52.

5. Глуценко О.О. Антилегалізаційний фінансовий моніторинг: ризик-орієнтований підхід : монографія / О.О. Глуценко, І.Б. Семенен ; за заг. ред. Р.А. Слав'юка. — Київ : УБС НБУ, 2014. — 386 с.
6. Пономаренко В.С. Оцінювання системи запобігання та протидії легалізації сумнівних доходів клієнтів банку / В.С. Пономаренко, О.М. Колодізев, О.В. Лебідь, О.І. Вейц // Financial and credit activity: problems of theory and practice. — 2018. — № 26. — Т. 3. — С. 17—28.
7. Коваленко В.В. Дослідження процесу організації фінансового моніторингу в банках / В.В. Коваленко // Актуальні проблеми економіки регіону. — 2017. — Вип. 13. — Т. 1. — С. 8—17.
8. Коваленко В.В. Скорингова система оцінки ризику клієнта щодо використання ним банку для легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / В.В. Коваленко // Приазовський економічний вісник. — 2019. — Вип. 3 (14). — С. 387—391.
9. Плєскун І.В. Аналіз змінності ефективності ризик-контролю клієнтів банку в системі фінансового моніторингу / І.В. Плєскун // Економічний простір. — 2020. — № 157. — С. 78—84.
10. Смагло О.В. Оцінка ризику легалізації злочинних доходів суб'єктів первинного фінансового моніторингу / О.В. Смагло // Вісник Житомирського державного технологічного університету. — Серія: Екон. науки. — 2015. — № 4 (74). — С. 201—212.
11. Бугаєнко А.В. Використання скоринг-процесу з метою проведення щоквартального аналізу фінансових операцій клієнтів банку / А.В. Бугаєнко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. — 2010. — Т. 30. — С. 63—68.
12. Дмитров С.О. Фінансовий моніторинг у банку : навч. посіб. / С.О. Дмитров, С.В. Діденко, Т.А. Медвідь. — Черкаси, 2014. — 266 с.
13. Худокормова М.І. Методика оцінювання ризику клієнта при використанні ним послуг банку для легалізації кримінальних доходів / М.І. Худокормова // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — № 6. — С. 283—289.
14. Черевко О.В. Оцінка ризиків легалізації через здійснення кредитних операцій [Ел. ресурс] / О.В. Черевко // Ефективна економіка. — 2013. — № 10. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3306>.
15. Рекомендації для суб'єктів підприємницької діяльності, які надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна щодо порядку звітування про підозрілі фінансові операції на підставі ризик-орієнтованого підходу [Ел. ресурс]. — Режим доступу: https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/320/Методологія/Для_ринку_нерухомості/Metod_2_5.pdf.
16. Колодізев О.М. Застосування ризик-орієнтованого підходу до реформування системи фінансового моніторингу за міжнародними стандартами [Ел. ресурс] / О.М. Колодізев, І.М. Чмутова // Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг : монографія / за ред. Н.М. Внукової, С.В. Глібка. — Харків : НДІПрЗІР НАПрНУ, 2020. — С. 13—16. — Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25277>.
17. Kolodiziev O. Features of defining and structuring the financial service market in the economy digitalization environment / Oleh Kolodiziev // Risk-Based Approach to combating Money Laundering : monograph / ed. by Ryszard Pukala, Iryna Chmutova. — Publishing house of the Bronislaw Markiewicz State Higher School of Technology and Economics in Jaroslaw, 2020. — P. 49—59.

Надійшла до редакції 07.06.2021

Oleh Kolodiziev, Inna Pleskun. *Risk Assessment of Financial Monitoring of Bank Clients*

The significance of risk assessment of business relations with clients for the bank is revealed, the characteristic of available approaches to risk assessment of financial monitoring of bank clients is generalized, precautionary measures of financial monitoring concerning clients with average and high levels of risk are offered. The information base of the study consisted of regulations of the NBU, the State Financial Monitoring Service, the results of research by leading scientists.

Key words: *financial monitoring, clients, bank, risk assessment, risk level.*

Олег Колодизев, Инна Плескун. *Анализ подходов к оценке рисков финансового мониторинга клиентов банков*

Продемонстрировано значение оценки рисков деловых отношений с клиентами для банка, обобщены характеристики имеющихся подходов к оценке рисков финансового мониторинга клиентов банка; предложены меры предосторожности финансового мониторинга клиентов со средним и высоким уровнями риска. Информационную базу исследования составили нормативно-правовые акты НБУ, Государственной службы финансового мониторинга, результаты научных исследований ведущих ученых.

Ключевые слова: *финансовый мониторинг, клиенты, банк, оценка риска, уровень риска.*

CONTENTS

THE PROBLEMS OF MACROECONOMICS

- Oleksandr Dziubliuk.** Growing the Role of Monetary Policy
in the Regulation of Economic Processes in the Condition
of a Pandemic Crisis 3
- Ruslan Motoryn, Tetiana Motoryna, Kateryna Prykhodko.** The Impact
of the Pandemic on Banking Activities in Ukraine27

SCIENTISTS ANALYSE

- Olena Nepochatenko, Sergii Kolotukha, Kateryna Melnyk.** Strategy
for Development of Bank Lending to Agricultural Enterprises37
- Petro Yukhymenko.** Capitalization of Natural Resource Potential
of Rural Territories in Conditions of Decentralization50
- Leonid Suk, Petro Suk.** Money Circulation and Its Accounting 70
- Olena Prokopchuk, Sergii Kolotukha.** Species Set of Insurance
Products in the Agricultural Insurance Market of Ukraine85

BANKING TECHNOLOGY

- Oleh Kolodiziev, Inna Pleskun.** Risk Assessment of Financial
Monitoring of Bank Clients 103
- Andrii Kaminskyi.** Holistic Analysis of Effectiveness Banking
Credit Risk-Management in Consumer Lending Segment 112

Founder — Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Publisher — Znannia Publishing Ltd.

Chief Editor — Viktor Bazylevych (Dr.oec., Professor, Ukraine).

Editorial Board: Viktor Bazylevych (Dr.oec., Professor, Ukraine), Viktor Gladkyi (Deputy Chief Editor), Volodymyr Rozumnyi (Executive Secretary), Oleg Vasiurenko (Dr.oec., Professor, Ukraine), Nadiya Hrazhevska (Dr.oec., Professor, Ukraine), Marianna Dražanova (Ph.D in Economics, Professor, Czech Republic), Marga Zhivitere (Dr.oec., Professor, Latvia), Hryhorii Zadorozhnyi (Dr.oec., Professor, Ukraine), Viktor Ivanov (Dr.oec., Professor, Russia), Volodymyr Karasiov (Director of Project “Journal “Bankivs’ka sprava”), Trokhym Kovalchouk (Dr.oec., Professor, Ukraine), Larysa Lazebnyk (Dr.oec., Associate Professor, Ukraine), Igor Liutyi (Dr.oec., Professor, Ukraine), Iryna Mazur (Dr.oec., Professor, Ukraine), Svitlana Mischenko (Dr.oec., Ukraine), Svitlana Naumenkova (Dr.oec., Professor, Ukraine), Wilfried Neumann (Dr.oec., Professor, Germany), Stepan Panchyshyn (Dr.oec., Professor, Ukraine), Sergii Rybak (Ph.D in Economics, Ukraine), Tamara Smovzhenko (Dr.oec., Professor, Ukraine), Ayapbergen Taubaev (Dr.oec., Professor, Kazakhstan).

Головний редактор — В.Д. Базилевич (доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України).

Редакційна колегія: В.Д. Базилевич (д-р екон. наук, професор, член-кор. НАН України, м. Київ), В.А. Гладкий (економіст, заступник головного редактора, м. Київ); О.В. Васюренко (д-р екон. наук, професор, перший проректор Університету банківської справи НБУ, м. Харків); Н.І. Гражевська (д-р екон. наук, професор кафедри економічної теорії економічного факультету Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); М. Дражанова (канд. екон. наук, професор, директор Вищої школи бізнесу “Академія СТИНГ”, Брно, Чехія); М. Живітіре (д-р екон. наук, професор, ректор Інституту менеджменту інформаційних систем (м. Рига, Латвія); Г.В. Задорожний (д-р екон. наук, професор кафедри економічної теорії економічного факультету Харківського держ. ун-ту); В.В. Іванов (д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри теорії кредиту та фінансового менеджменту Санкт-Петербурзького держ. ун-ту, РФ); В.І. Карасьов (канд. екон. наук, перший заступник голови правління КОО товариства “Знання” України (керівник проекту “Журнал “Банківська справа”)); Т.Т. Ковальчук (д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, м. Київ); Л.Л. Лазебник (д-р екон. наук, доцент кафедри банківської справи Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); І.О. Лютий (д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, проректор Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); І.І. Мазур (д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри підприємництва економічного факультету Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); С.В. Міщенко (д-р екон. наук, доцент кафедри фінансів Університету банківської справи НБУ, м. Київ); С.В. Науменкова (д-р екон. наук, професор кафедри фінансів економічного факультету Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); В. Нойманн (д-р екон. наук, професор, гостьовий професор українсько-німецької кафедри екологічного менеджменту та підприємництва економічного факультету Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); С.М. Панчишин (д-р екон. наук, професор, декан економічного факультету Львівського нац. ун-ту імені Івана Франка); В.П. Розумний (канд. філос. наук, головний редактор видавництва “Знання” (відповідальний секретар журналу)); С.О. Рибак (канд. екон. наук, голова Наглядової ради Ощадбанку, м. Київ); Т.С. Смовженко (д-р екон. наук, професор, ректор Університету банківської справи НБУ, м. Львів), А. Таубаев (д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи Карагандинського економічного ун-ту Казспоживспілки, Казахстан).